

บทบาทคณะกรรมการหมู่บ้านกับการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลให้เกิดผลสำเร็จในพื้นที่

กรณีศึกษา : คณะกรรมการหมู่บ้าน บ้านใหม่ หมู่ที่ 4 ตำบลคอนกำ

อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท¹

สมภพ เพ็ญส่อง²

ดร.ศิริรักษ์ สิงหเสม³

ดร.ผกาวดี สุพรรณจิตวนา⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ (1) เพื่อศึกษาบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาล ตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (2) เพื่อศึกษาบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลให้เกิดผลสำเร็จในพื้นที่(3) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลให้เกิดผลสำเร็จในพื้นที่ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ และทำการสัมภาษณ์เชิงลึก คณะกรรมการหมู่บ้าน บ้านใหม่ หมู่ที่ 4 ตำบลคอนกำ อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท และนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพโดยการตีความอย่างละเอียด โดยมีผลการศึกษา ดังนี้

ด้านบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาล ตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีระเบียบกฎหมายหลายฉบับที่กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านเอาไว้ เช่น พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 11) พ.ศ.2551 มาตรา 28 ตรี และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติหน้าที่และการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน พุทธศักราช 2551 โดยกำหนดให้คณะกรรมการหมู่บ้านมีบทบาทหน้าที่ในด้านต่างๆ เช่น การเป็นผู้ช่วยเหลือแนะนำให้คำปรึกษาแก่ผู้ใหญ่บ้าน ในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด การบริหารจัดการกิจกรรมที่ดำเนินการในหมู่บ้านร่วมกับองค์กรอื่นทุกภาคส่วน

และการแบ่งภารกิจความรับผิดชอบของคณะกรรมการหมู่บ้านออกเป็นด้านต่างๆ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีบทบาทหน้าที่ตามคู่มือ โครงการที่เป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลที่ได้ยกมาศึกษา 2 โครงการ ได้แก่ โครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 (หมู่บ้าน/ชุมชนละ 250,000 บาท)

และโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ ตาม “โครงการไทยนิยม ยั่งยืน” (หมู่บ้าน/ชุมชนละสองแสนบาท) เป็นโครงการที่มีแนวคิดสืบเนื่องมาจากความสำเร็จของ โครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ ประจำปี งบประมาณ พ.ศ. 2560 (หมู่บ้าน/ชุมชนละ 250,000 บาท) เช่น การเรียกประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อเสนอโครงการ การติดตามและการรายงานผลการดำเนินโครงการ เป็นต้น

ด้านบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลให้เกิดผล สำเร็จในพื้นที่ ซึ่งได้ศึกษา 2 โครงการสำคัญอันเป็นนโยบายของรัฐบาล พบว่า คณะกรรมการ หมู่บ้านส่วนใหญ่มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนและแสดงบทบาทตามที่คู่มือได้กำหนดไว้ แต่มีบทบาทที่คณะกรรมการหมู่บ้านส่วนใหญ่แสดงออกและมีได้มีกำหนดไว้ในคู่มือโครงการ คือ การประสานงาน สร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ชาวบ้าน เกี่ยวกับการดำเนินโครงการ ซึ่งถือเป็น บทบาทที่คณะกรรมการหมู่บ้านโดดเด่นและทำได้ค่อนข้างดีว่าหน่วยงานอื่นเนื่องจาก คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน มีความรู้จักมักคุ้นกับชาวบ้านเป็นอย่างดี ทำให้การประสานงานเรื่องต่างๆเป็นไปด้วยความสะดวกและรวดเร็ว สามารถชี้แจงทำความเข้าใจกับ ชาวบ้านได้ง่าย

ด้านการพัฒนาบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลให้ เกิดผลสำเร็จในพื้นที่ พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านส่วนใหญ่เห็นว่าแนวทางการพัฒนาบทบาท ของคณะกรรมการหมู่บ้านในการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลให้เกิดผลสำเร็จในพื้นที่ ได้แก่ รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐควรจัดให้มีเงินเดือน เบี้ยเลี้ยง หรือค่าตอบแทนแก่คณะกรรมการ หมู่บ้านในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน และเพิ่มความสะดวกในการ เดินทางมาปฏิบัติหน้าที่ และมีคณะกรรมการหมู่บ้านบางคนเห็นว่า แนวทางการพัฒนาบทบาท ของคณะกรรมการหมู่บ้านในการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลให้เกิดผลสำเร็จในพื้นที่ ได้แก่ รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐควรจัดให้มีการอบรมเพิ่มเติมความรู้ให้แก่คณะกรรมการหมู่บ้านด้วย เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการดำเนินงานต่างๆในพื้นที่

¹ บทความเรียบเรียงจากการจากการศึกษาอิสระเรื่อง “บทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านกับการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลให้ เกิดผลสำเร็จในพื้นที่ กรณีศึกษา : คณะกรรมการหมู่บ้าน บ้านใหม่ หมู่ที่ 4 ตำบลคอนก้า อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท” โดยมี อาจารย์ที่ปรึกษา คือ

อาจารย์ดร.ศิริรักษ์ สิงหเสม

² นักศึกษาปริญญาโท โครงการหลักสูตรมหาบัณฑิต (สาขาผู้นำภาครัฐและภาคเอกชน) คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ อาจารย์ กลุ่มวิชาการรัฐกิจ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

⁴ อาจารย์ กลุ่มวิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ความสำคัญของปัญหา

ในหมู่บ้านหนึ่งๆ นอกจากจะมีผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ในการทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน ส่งเสริมอาชีพ นำประกาศหรือคำสั่งรัฐบาลแจ้งลูกบ้าน และอื่นๆ ตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457

ยังกำหนดให้มีคณะกรรมการหมู่บ้านคณะหนึ่ง ทำหน้าที่ช่วยเหลือ แนะนำ และให้คำปรึกษา

แก่ผู้ใหญ่บ้าน เกี่ยวกับกิจการอันเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของทางราชการหรือที่นายอำเภอมอบหมายหรือที่ผู้ใหญ่บ้านร้องขอ และให้คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นองค์กรหลักรับผิดชอบในการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านและบริหารกิจกรรมที่ดำเนินงานในหมู่บ้านร่วมกับองค์กรอื่น

ทุกภาคส่วน โดยคณะกรรมการหมู่บ้านนั้น จะประกอบไปด้วยกรรมการ 2 ประเภท คือ คณะกรรมการหมู่บ้านโดยตำแหน่ง ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ และ คณะกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งนายอำเภอแต่งตั้งจาก ผู้ซึ่งราษฎรในหมู่บ้านเลือกเป็นกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่น้อยกว่า 2 คน แต่ไม่เกิน 10 คน โดยให้อยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี

นับแต่วันที่นายอำเภอได้มีประกาศแต่งตั้ง จึงเห็นได้ว่าคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นองค์กรชุมชนระดับฐานรากที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด และมีกฎหมายรองรับชัดเจน ซึ่งมีความสำคัญ

ในการทำงานแบบมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน และการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาล เนื่องจากคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ภายในหมู่บ้าน ย่อมรู้และเข้าถึง

ข้อมูล สภาพพื้นที่ ปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างดี อีกทั้งยังได้รับความไว้วางใจจากประชาชนเลือกขึ้นมา

นอกจากคณะกรรมการหมู่บ้านจะมีหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2486 และ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 แล้ว ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติหน้าที่ และการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ.2551 ยังกำหนดให้คณะกรรมการหมู่บ้านแบ่งหน้าที่ออกเป็นคณะทำงานด้านต่างๆ เพื่อปฏิบัติหน้าที่และช่วยเหลือภารกิจผู้ใหญ่บ้าน เช่น คณะทำงานด้านอำนวยการ ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านแผนพัฒนาหมู่บ้าน เป็นต้น คณะกรรมการหมู่บ้านจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเป็นกลไกหลักของการประสานความร่วมมือของประชาชนในหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาหมู่บ้าน และเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลให้เกิดผลสำเร็จในพื้นที่ เปรียบเสมือน “คณะรัฐมนตรีของหมู่บ้าน” ที่ทำหน้าที่บริหารหมู่บ้าน ซึ่งรัฐบาลในยุคพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ให้ความสำคัญในกลไกการทำงานของคณะกรรมการหมู่บ้านมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากหลายๆ นโยบายที่รัฐบาลดำเนินการ จะใช้กลไกคณะกรรมการหมู่บ้านในการขับเคลื่อนนโยบาย ให้เกิดผลสำเร็จและตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะขั้นตอนการประชุมประชาคมเพื่อเสนอโครงการขอสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความร่วมมือของคนในพื้นที่ เพื่อที่สะท้อนความต้องการที่แท้จริง นโยบายสำคัญที่รัฐบาลอาศัยกลไกคณะกรรมการหมู่บ้านในการดำเนินการ เช่น โครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ โครงการไทยนิยมยั่งยืน เป็นต้น

จากบทบาทและความสำคัญของคณะกรรมการหมู่บ้านในการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลดังกล่าวข้างต้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาถึงบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในด้านต่างๆ ที่เป็นกลไกในการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลให้เกิดผลสำเร็จ ซึ่งจะทำให้ทราบถึงจุดเด่นและจุดที่ต้องมีการปรับปรุงพัฒนาของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายสำคัญของรัฐบาลที่จะช่วยสร้างรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้าน อาทิเช่น โครงการไทยนิยมยั่งยืน ฯลฯ ซึ่งเมื่อทราบถึงบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านดังกล่าวที่แท้จริงแล้ว ก็จะสามารถทำให้รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐส่งเสริมและพัฒนาบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลได้อย่างตรงจุด อันจะทำให้คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นองค์กรหลักที่สามารถขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลด้านต่างๆให้เกิดผลสำเร็จ ตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

คำถามการวิจัย

คณะกรรมการหมู่บ้านควรมีบทบาทอย่างไร จึงจะสนับสนุนให้การขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลเกิดผลสำเร็จในพื้นที่

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อศึกษาบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลให้เกิดผลสำเร็จในพื้นที่
3. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลให้เกิดผลสำเร็จในพื้นที่

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลให้เกิดผลสำเร็จ กรณีศึกษา : คณะกรรมการหมู่บ้าน บ้านใหม่ หมู่ที่ 4 ตำบลคอนกำ อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือน ธันวาคม 2561 – เดือน มกราคม 2562

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. คณะกรรมการหมู่บ้าน หมายถึง บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งหรือเลือกตั้งให้ทำหน้าที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และหน้าที่ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติหน้าที่ และการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ.2551

2. บทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน หมายถึง พฤติกรรมของคณะกรรมการหมู่บ้านที่แสดงออกตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน เช่น การช่วยเหลือ แนะนำ และให้คำปรึกษาแก่ผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับกิจกรรมอันเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านหรือการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ในช่วงเวลาที่ผ่านมามาจนถึงปัจจุบัน โดยบทบาทที่เป็นจริง หมายถึง พฤติกรรมของคณะกรรมการหมู่บ้านที่แสดงออกตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในช่วงเวลาที่ผ่านมามาจนถึงปัจจุบัน บทบาทที่คาดหวัง หมายถึง ความคาดหวังเกี่ยวกับพฤติกรรมของคณะกรรมการหมู่บ้านที่จะแสดงออกตามอำนาจหน้าที่ของตนในอนาคตตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

3. นโยบายของรัฐบาล หมายถึง แนวทาง กิจกรรม การกระทำ หรือการตัดสินใจเลือกของรัฐบาลชุดใด ซึ่งรัฐได้ทำการตัดสินใจและกำหนดไว้ล่วงหน้า เพื่อชี้้นำให้มีกิจกรรมหรือการกระทำต่างๆเกิดขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีการวางแผน การจัดทำโครงการ วิธีการบริหาร หรือกระบวนการดำเนินงาน ให้บรรลุวัตถุประสงค์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ด้วยวิธีการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง และความต้องการของประชาชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องว่ามีส่วนในการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลให้เกิดผลสำเร็จอย่างไรบ้าง
2. ทำให้ทราบถึงบทบาทที่เป็นจริงของคณะกรรมการหมู่บ้านในระดับพื้นที่ว่ามีส่วนในการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลให้เกิดผลสำเร็จอย่างไรบ้าง
3. ได้ข้อเสนอแนะจากการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพ และบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลให้เกิดผลสำเร็จ
4. ทำให้รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐส่งเสริมและพัฒนาบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลได้อย่างตรงจุด

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา เรื่อง บทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านกับการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลให้เกิดผลสำเร็จในพื้นที่ กรณีศึกษา : บ้านใหม่ หมู่ที่ 4 ตำบลดอนกำ อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท เป็นการศึกษาถึงบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีส่วนช่วยในการขับเคลื่อนนโยบายต่างๆ ของรัฐบาลให้เกิดผลสำเร็จ ในพื้นที่หมู่บ้าน ได้ใช้แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท
2. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดระเบียบการปกครองหมู่บ้านตามกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่
3. ประวัติความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งคณะกรรมการหมู่บ้าน
4. รูปแบบ โครงสร้าง และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน
5. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เพราะสามารถอธิบายบทบาท ความสัมพันธ์ของคณะกรรมการหมู่บ้านกับการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลให้เกิดผลสำเร็จในพื้นที่ในเชิงลึกได้เป็นอย่างดี โดยวิธีที่ใช้ นั้น จะมี 2 วิธี ดังนี้

1.การวิจัยเอกสาร จะเป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 ระเบียบกระทรวงมหาดไทย รวมถึง ตำรา บทความ วิชาการ หนังสือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ คู่มือ โครงการ กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ ต่างๆ ที่จะนำมาวิเคราะห์และประมวลผล

2.การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อสัมภาษณ์คณะกรรมการหมู่บ้าน บ้านใหม่ หมู่ที่ 11 ตำบลคอนกำ อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท แล้วนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์เพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่กำหนดไว้

สรุปผลการศึกษา

1.บทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลตาม ระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จากการศึกษาพบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านจะมีบทบาท ที่เกี่ยวกับการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยทั่วไป หลายอย่าง ได้แก่ การเป็นผู้ช่วยเหลือแนะนำให้คำปรึกษาแก่ผู้ใหญ่บ้าน ในการปฏิบัติหน้าที่ ตามที่กฎหมายกำหนด เช่น การช่วยเหลือแนะนำในการดำเนินโครงการต่างๆ ที่เป็น นโยบายของรัฐบาล ฯลฯ การปฏิบัติหน้าที่ตามที่นายอำเภอมอบหมายหรือผู้ใหญ่บ้าน ร้องขอ เช่น ผู้ใหญ่บ้านอาจร้องขอให้คณะกรรมการหมู่บ้านช่วยประสานชาวบ้านมาเข้า ร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้าน ฯลฯ การเป็นองค์กรหลักที่รับผิดชอบในการบูรณาการจัดทำ แผนพัฒนาหมู่บ้าน การบริหารจัดการกิจกรรมที่ดำเนินการในหมู่บ้านร่วมกับองค์กรอื่น ทุกภาคส่วน เช่น ร่วมกับฝ่ายความมั่นคงจัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด ฯลฯ นอกจากนี้ระเบียบกระทรวงมหาดไทยฯ ยังได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ หมู่บ้าน โดยแบ่งออกเป็นคณะทำงานด้านต่างๆ อย่างน้อย 6 คณะ เพื่อขับเคลื่อนงาน

ในหมู่บ้านและนโยบายของรัฐบาล เช่น คณะทำงานด้านอำนวยการ คณะทำงานด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย เป็นต้น ส่วนนโยบายสำคัญของรัฐบาลที่ได้ศึกษา 2 โครงการ คือ โครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 (หมู่บ้านชุมชนละ 250,000 บาท) และโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ ตาม “โครงการไทยนิยม ยั่งยืน” (หมู่บ้าน/ชุมชนละสองแสนบาท) จะมีขั้นตอนการดำเนินการ โดยสรุปที่คล้ายคลึงกัน ได้แก่ (1) การเรียกประชุมประชาคมชาวบ้านเพื่อคัดเลือกโครงการ และคัดเลือกคณะกรรมการดำเนินงาน 3 ชุด ในการดำเนินโครงการ คือ คณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ และคณะกรรมการเบิกจ่ายเงินและจัดทำบัญชี (2) การจัดทำรายละเอียดโครงการตามมติที่ประชุมประชาคมหมู่บ้านพิจารณาคัดเลือก พร้อมทั้งประกาศผลการประชุมประชาคมให้ประชาชนในหมู่บ้านทราบโดยทั่วกัน (3) การช่วยเหลือคณะกรรมการชุดต่าง ๆ ในการดำเนินงาน เช่น ช่วยคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในการตรวจความเรียบร้อยของงานในโครงการ (4) การรายงานผลการดำเนินโครงการให้อำเภอบรรทุกระยะและภายหลังเสร็จสิ้นโครงการ

2. บทบาทที่เป็นจริงของคณะกรรมการหมู่บ้านในการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลให้เกิดผลสำเร็จในพื้นที่ โดยเน้นสัมพันธถึงบทบาทในโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 (หมู่บ้านชุมชนละ 250,000 บาท) และโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ ตาม “โครงการไทยนิยม ยั่งยืน” (หมู่บ้าน/ชุมชนละสองแสนบาท) พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านได้กล่าวถึงบทบาทที่เป็นจริงของตนเองในการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลให้เกิดผลสำเร็จ ของทั้ง 2 โครงการ คล้ายคลึงกัน สรุปได้ว่า คณะกรรมการจะมีบทบาทหน้าที่ดังนี้ (1) เรียกและร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อพิจารณาเสนอโครงการที่จะดำเนินการในหมู่บ้าน (2) ร่วมเป็นคณะกรรมการชุดต่างๆ ในการดำเนินโครงการ โดยผ่านมติเห็นชอบจากที่ประชุมประชาคมหมู่บ้าน ได้แก่ คณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ และคณะกรรมการเบิกจ่ายเงินและจัดทำบัญชี (3) ทำหน้าที่

ดูแล สอดส่อง ตรวจสอบความเรียบร้อยของโครงการ เช่น ลงพื้นที่ติดตามความคืบหน้าของการดำเนินโครงการในแต่ละระยะว่ามีความคืบหน้าไปมากน้อยเพียงใด ฯลฯ

(4) ประสานกับชาวบ้านเกี่ยวกับการดำเนินโครงการในหมู่บ้าน เช่น การชี้แจงรายละเอียดของโครงการให้ชาวบ้านฟัง ฯลฯ

3.แนวทางการพัฒนาบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลให้เกิดผลสำเร็จในพื้นที่ จากการศึกษาสรุปได้ว่าแนวทางการพัฒนาบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลให้เกิดผลสำเร็จ คือ (1) รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐจะต้องจัดให้มีการอบรมเพิ่มความรู้ให้แก่คณะกรรมการหมู่บ้าน เช่น จัดอบรมการปฏิบัติงานตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้แก่คณะกรรมการหมู่บ้าน หรือการจัดการศึกษาดูงานให้แก่คณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นต้น (2) รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐควรกำหนดให้มีค่าตอบแทนแก่คณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ เนื่องจากคณะกรรมการหมู่บ้านแต่ละคนต่างก็ประกอบอาชีพในแต่ละวัน การหยุดงานเพื่อมาประชุม หรือทำกิจกรรมต่างๆ ของคณะกรรมการหมู่บ้าน ย่อมทำให้สูญเสียรายได้ที่พึงไป ดังนั้น หากรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐกำหนดให้มีค่าตอบแทนในรูปแบบต่างๆแก่คณะกรรมการหมู่บ้าน เช่น เบี้ยเลี้ยง ค่าตอบแทนรายเดือน หรือเงินเดือน ย่อมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่แก่คณะกรรมการหมู่บ้าน ทำให้การขับเคลื่อนนโยบายสำคัญของรัฐบาลที่ดำเนินการในพื้นที่สามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- 1.มีการปฏิบัติงานหรือประสานงานร่วมกันระหว่างคณะกรรมการหมู่บ้านกับส่วนราชการมากขึ้น
- 2.มีการอบรมให้ความรู้แก่คณะกรรมการหมู่บ้านเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ด้านต่างๆ
- 3.สร้างขวัญกำลังใจ แรงกระตุ้น ในการปฏิบัติงานแก่คณะกรรมการหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

- 1.ควรศึกษาความคิดเห็นของชาวบ้านเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน
- 2.หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านให้มากขึ้น
- 3.ควรทำการศึกษาบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านอย่างลึกซึ้ง เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหมู่บ้าน และประเทศชาติต่อไป

บรรณานุกรม

- พิมลจรรย์ นามวัฒน์.(2533-2534). บทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.ภาควิชาวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วิชัย ลือวรรณ.(2537). ศักยภาพของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาระบบประชาธิปไตย ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่. ภาควิชาการเมืองการปกครองมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธิดิ กิตติวิทิตคุณ.(2540). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร. สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สาวิตรี ทองยิ้ม.(2552). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของคณะกรรมการหมู่บ้านตำบลหนองประดู่ อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- นายพยุงศักดิ์ พลลุน.(2555).บทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย : กรณีศึกษาในพื้นที่อำเภอบางปลาหม้อ จังหวัดสุพรรณบุรี.มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สำนักบริหารปกครองท้องที่ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.(2557). คู่มือการปฏิบัติงานของ คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.).กรุงเทพมหานคร.

สำนักบริหารปกครองท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.(2560).คู่มือการ
ดำเนินงานโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตาม
แนวทางประชารัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560.กรุงเทพมหานคร.

สำนักบริหารปกครองท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.(2561).คู่มือการ
ดำเนินงานโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ตาม
“โครงการไทยนิยม ยั่งยืน” (หมู่บ้าน/ชุมชนละสองแสนบาท).กรุงเทพมหานคร.

บรรณานุกรม

สำนักงาน ก.พ. , (2552) สำนักพัฒนาระบบบำนาญตำแหน่งและค่าตอบแทน.

คู่มือสมรรถนะหลัก. กรุงเทพมหานคร:

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2547). คู่มือคำอธิบายและแนวทางการปฏิบัติ
ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.

2546. กรุงเทพมหานคร:

วีระพงษ์ เกลิมจิระรัตน์. (2547). คุณภาพในการบริการ(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์ประชาชน.

ชูวงศ์ ฉายะบุตร. 2536 การให้บริการแบบครบวงจร: แนวทางการให้บริการเชิงรุก
ของกรมการปกครอง. เทศาภิบาล 88. (มิถุนายน): 11-14

เทพศักดิ์ บุญรัตนพันธ์. (2546). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างประสิทธิผลของการนำนโยบาย
การให้บริการแก่ประชาชนไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาสำนักงานกรุงเทพมหานคร.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สาขาการบริหารการพัฒนาสถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ธงชัย สันติวงษ์. 2531. หลักการจัดการ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

นิพนธ์ คำพา.2518. ปัญหาในการบริหารราชการส่วนภูมิภาค : ศึกษากรณีประสิทธิภาพในการ
บริการแก่ประชาชนระดับอำเภอ. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต แผนก
วิชาการปกครอง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุสสดี สัตย์มานะ. 2521. การบริหารรัฐกิจ.กรุงเทพมหานคร : พีระพัทธนา

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.2542 ปฏิรูปราชการเพื่อความอยู่รอดของไทย.
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.

Gronroos. C. (1990). "Relationship Approach to Marketing in Service Contexts :
The Marketing and Organizational Behavior Interface." Journal of
Business Research 20 (1), pp. 3-17.

Gronroos. C. (1992). Strategic Management and Marketing in the Public Sector.
Finland: Swedish School of Economics and Business Management

Buzzell, Robert D., and Bradley, T. Gale. (1987). The PIMS Principles. New York: The Free
Press

Buzzell, Robert D., Bradley, T. Gale, and Ralph, G. M. Sultan. (1975). "Market
Share-A Key to Profitability." Harvard Business Review 53 (January-
February), 97-106.

Bitner, M. J. (1995). "Building service relationships: It's all about promises."
Journal of the Academy of Marketing Science 23: 246-251.

Wisher, J.D. and Corney, W.J., (2001) "Comparing practices for capturing bank
customer feed back – Internet versus traditional banking."

Benchmarking : An International Journal 8(3): 240-250.

Schmenner, Roger W. (1995). Service operations management. Englewood Cliffs, NJ Prentice-Hall

Zineldin, M. (1996). "Bank Strategy Portioning and Some Determinants of Bank Selection." International Journal of Bank Marketing 14 (6), pp. 12-22

